

POSTANOWIENIE

Dnia 30 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący)

SSN Małgorzata Manowska (sprawozdawca)

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z wniosku A. G.
przy uczestnictwie T. G.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 kwietnia 2019 r.,
skargi kasacyjnej uczestnika postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w T.
z dnia 2 listopada 2017 r., sygn. akt I Ca [...],

I. uchyla zaskarżone postanowienie częściowo, to jest:

1. w pkt I w części oddalającej apelację uczestnika postępowania co do punktów III b, VIII, IX, X, XIII, XIV, XVII i XVIII zawartych w postanowieniu Sądu Rejonowego w S. z dnia 5 stycznia 2017 r.

2. w pkt II w całości

i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w T. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego;

II. oddala skargę kasacyjną w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w T. postanowieniem z dnia 2 listopada 2017 r. w sprawie o podział majątku wspólnego z wniosku A. G. przy uczestnictwie T. G. oraz z udziałem M. G. w sprawie o stwierdzenie nieważności umowy darowizny udziałów w [...] T. Sp. jawna w S., wskutek apelacji T. G. od postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 5 stycznia 2017 r., oddalił apelację.

Podstawą rozstrzygnięcia Sądów obu instancji były następujące ustalenia faktyczne.

Wnioskodawczyni A. G. i uczestnik T. G. zawarli związek małżeński w dniu 8 lipca 1989 r. W związku z otrzymanym przydziałem na mieszkanie lokatorskie przy ul. L. [...], w R. o powierzchni 30,52m² wnioskodawczyni, będąc członkiem Spółdzielni Mieszkaniowej „[...]”, uiściła wymagany wkład mieszkaniowy. Lokal ten został sprzedany, a kwota z tytułu ceny została przeznaczona przez małżonków na zakup nieruchomości położonej w J.. Małżonkowie w dniu 10 lipca 1997 r. nabyli do majątku wspólnego prawo własności nieruchomości działek zabudowanych budynkiem mieszkalnym, oznaczonych numerem [...] i [...], położonych w J.. A. i T. G. za środki pochodzących z majątku wspólnego wykończyli budynek mieszkalny zakupiony w stanie surowym, przystosowując go do zamieszkania. W 2003 roku małżonkowie wraz z dziećmi zamieszkali w domu, w J.. W trakcie małżeństwa uczestnicy nabyli do majątku wspólnego szereg ruchomości stanowiących wyposażenie budynku, samochód oraz sprzęt rekreacyjny. Skład ruchomości nie był kwestionowany przez strony.

W dniu 13 czerwca 2006 r. A. i T. małżonkowie G. zawarli umowę rozdzielności majątkowej małżeńskiej. Wskutek nieporozumień pomiędzy małżonkami, wnioskodawczyni wraz z dziećmi Ł. G. i J. G. wyprowadziła się z domu rodzinnego w 2008 r. Zamieszkała w wynajętym mieszkaniu w S.. Wnioskodawczyni chciała zamieszkać w domu w J., jednakże uczestnik nie wyrażał na to zgody. T. H. do chwili obecnej użytkuje całą nieruchomość w J.. Zamieszkuje tam z konkubiną. Sam ponosi koszty utrzymania nieruchomości oraz zobowiązania publiczno - prawne. Uczestnik utrzymuje się ze świadczenia rentowego.

W dniu 10 listopada 1995 r. T. G. wraz ze S. R. założyli spółkę cywilną pod nazwą [...] „T.” w S., która następnie przekształcona została w spółkę jawną. Na dzień ustanowienia rozdzielnosci majątkowej małżeńskiej wartość udziałów każdego ze wspólników wynosiła 50%.

W trakcie wspólności majątkowej małżeńskiej strony zgromadziły środki pieniężne na rachunkach bankowych oraz funduszach emerytalnych.

Dokonując ostatecznych rozliczeń pomiędzy stronami, Sąd I instancji przyjął, że wartość majątku wspólnego wyniosła 1.020.533,78 zł, tj. 494.006 zł - wartość nieruchomości i ruchomości, 276.377,78 zł - wartość środków zgromadzonych na rachunkach bankowych, polis na życie oraz lokat, 250.150 zł - wkład do powstania spółki. Połowa tej kwoty, tj. 510.266,89 zł, stanowi wartość udziału każdego z małżonków w majątku wspólnym.

Ostatecznie Sąd Rejonowy w S. postanowieniem z dnia 5 stycznia 2017 r. dokonał podziału majątku wspólnego A. G. i T. G., w skład którego weszły: nieruchomość, dla której Sąd Rejonowy w S. prowadzi księgę wieczystą nr [...], o wartości 473.248 zł; ruchomości szczegółowo wyliczone w punktach 1-34 o łącznej wartości 20.758 zł (punkt I). Ponadto Sąd ustalił, że w skład majątku wspólnego zainteresowanych weszła wierzytelność z tytułu nakładu z majątku wspólnego, którym pokryty został wkład w spółce cywilnej przekształconej w spółkę jawną o nazwie [...] „T.” Sp. j. w S. o wartości 250.150 zł (punkt II). Do majątku wspólnego weszły także wierzytelności w łącznej kwocie 276.377,78 zł z tytułu środków zgromadzonych na:

I. rachunku bankowym (walutowym) uczestnika w A. S.A. w kwocie 4.450 €, opowiadającej 19.525,26 zł;

II. rachunkach bankowych uczestnika w B. S.A. w łącznej kwocie 173.656,58 zł;

III. rachunku bankowym uczestnika w P. S.A. „[...] konto” w kwocie 1.392,84 zł;

IV. rachunku bankowym (walutowym) uczestnika w A. S.A. w kwocie 307,08 USD, co odpowiada kwocie 1.290,87 zł;

V. polisie w P. S.A. na koncie uczestnika w kwocie 34.623 zł;

VI. polisie w P. S.A. na koncie wnioskodawczym w kwocie 24.990 zł;

VII. na rachunku lokacyjnym [...] w P. S.A. na koncie wnioskodawczynie w kwocie 20.879,53 zł (punkt III). Sąd przyjął także do rozliczenia kwotę 24.016 zł z tytułu niemożności korzystania z majątku wspólnego przez wnioskodawczynię w okresie objętym żądaniem rozliczenia (punkt IV). Ustalił przy tym, że zainteresowani mają równe udziału w majątku wspólnym (punkt V). Zainteresowani ponieśli nakłady z majątku osobistego na majątek wspólny: wnioskodawczynie w kwocie 12.625 zł, przeznaczając środki ze sprzedaży mieszkania na zakup nieruchomości w J.; uczestnik w kwocie 37.644 zł w postaci środków przeznaczonych na budynek mieszkalny i budynek garażowo-gospodarczy po ustaniu wspólności ustawowej małżeńskiej (punkty VI i VII). Dokonując podziału majątku wspólnego Sąd przyznał wnioskodawczynie nieruchomość i ruchomości o wartości 494.006 zł, opisane w punkcie I (punkt VIII). Tytułem rozliczeń wynikających z podziału majątku wspólnego od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie zasądzona została kwota 15.257,89 zł, płatna w terminie sześciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia, z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia w terminie płatności liczonymi od dnia wymagalności do dnia zapłaty (punkt IX). Uczestnikowi nakazano, aby wydał wnioskodawczynie przyznane jej składniki majątku, a w szczególności nieruchomość opisaną w punkcie I, w terminie jednego miesiąca od daty uprawomocnienia się postanowienia (punkt X). W pozostałym zakresie żądanie dotyczące wzajemnych rozliczeń zostało oddalone (punkt XI). Oddalone zostało również żądanie wnioskodawczynie dotyczące unieważnienia umowy darowizny dokonanej na rzecz M. G. (punkt XII). Tytułem stosunkowego rozdzielenia poniesionych wydatków od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie zasądzona została kwota 6.315,16 zł (punkt XIII). Od zainteresowanych tytułem zwrotu kosztów poniesionych tymczasowo z sum budżetowych Skarbu Państwa nakazano ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w S. kwoty po 432,37 zł (punkt XIV). Od wnioskodawczynie nakazano także ściągnąć tytułem opłaty od pozwu skierowanego przeciwko M. G. o unieważnienie umowy darowizny kwotę 2.000 zł (punkt XV). Tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w części

obejmującej roszczenie o unieważnienie umowy darowizny od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika M. G. zasądzona została kwota 3.634 zł (punkt XVI). Koszty zastępstwa adwokackiego pomiędzy zainteresowanymi zostały wzajemnie zniesione (punkt XVII), a w pozostałym zakresie kosztami postępowania zostali obciążeni zainteresowani w zakresie przez nich poniesionym (punkt XVIII).

W apelacji od postanowienia Sądu I instancji T. G. zarzucił naruszenie:

I. art. 233 § 1 k.p.c. i art. 231 k.p.c. poprzez błędną ocenę dowodu z historii rachunków i lokat posiadanych przez uczestnika w B. S.A., a w konsekwencji ustalenie, że do majątku wspólnego zainteresowanych wchodzi wierzytelność w kwocie 173.656,58 zł;

II. art. 328 k.p.c. poprzez zaniechanie oceny w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia wszystkich dowodów, a zwłaszcza brak wskazania przyczyn dla których Sąd uznał historię lokat i rachunków za wiarygodną podstawę ustalenia wierzytelności w kwocie 173.656,58 zł na lokatach i rachunkach uczestnika w B. S.A. i zaniechanie wskazania przyczyn nieuwzględnienia przez Sąd żądania rozliczenia wydatków na utrzymanie nieruchomości wspólnej;

III. art. 227 k.p.c. poprzez nierozstrzygnięcie wniosku dowodowego uczestnika o zwrócenie się do P. S.A. dla ustalenia wysokości wpłat na polisy wnioskodawczyni i uczestnika dokonane przez niego po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej celem ustalenia jego nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny;

IV. art. 567 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 686 k.p.c. i art. 618 k.p.c. poprzez błędne ustalenie składu majątku wspólnego, w szczególności przez przyjęcie, że w jego skład wchodzi wierzytelność z tytułu nakładu z majątku wspólnego, którym został pokryty wkład w spółce cywilnej przekształconej w spółkę jawną o wartości 250.150 zł, podczas gdy z powodu nieodpłatnego zbycia udziału spółkowego przez uczestnika wierzytelność ta nie istnieje, a także błędne przyjęcie, że do majątku wspólnego zainteresowanych wchodzi dalszych 7 wierzytelności (bez oznaczenia wobec kogo) z tytułu środków zgromadzonych na rachunkach bankowych, polisach i rachunku lokacyjnym [...] bez ustalenia na datę orzekania ich istnienia w całości lub w części albo zużycia i ich przyczyn;

V. art. 520 § 3 k.p.c. poprzez obciążenie zainteresowanych kosztami postępowania w częściach równych w sytuacji, gdy istniały podstawy do odmiennego rozłożenia ciężaru kosztów postępowania i obciążenia wnioskodawczyni kosztami opinii dodatkowej biegłego z zakresu rachunkowości, która była zbędna i nieprzydatna.

Na podstawie tak sformułowanych zarzutów apelujący wnioskował o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w S.

W ocenie Sądu Okręgowego w T. apelacja uczestnika T. G. nie zasługiwała na uwzględnienie. Sąd Okręgowy w całości podzielił przeprowadzoną przez Sąd I instancji ocenę zgromadzonych w sprawie dowodów, a akceptując poczynione w oparciu o tą ocenę ustalenia przyjął je za własne. Sąd Odwoławczy przyjął, że wnioski wywiedzione przez Sąd Rejonowy z przeprowadzonego postępowania dowodowego prowadzące do wydania zaskarżonego postanowienia są prawidłowe.

Odnosnie do zarzutu dotyczącego naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., a polegającego na dowolnej ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego, brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego oraz poczynienie ustaleń sprzecznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, to Sąd II instancji uznał, że Sądowi I instancji, nie można było zarzucić przekroczenia granic swobody wyznaczonej ramami proceduralnymi, regułami logicznego rozumowania, czy zasadami doświadczenia życiowego. Sąd Rejonowy przedstawił zastosowany sposób oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego opierając się na logicznym rozumowaniu i zasadach doświadczenia życiowego, a ocena ta finalnie zasługiwała na jednoznaczną aprobatę. Skład majątku, jak i jego wartość, w przedmiotowej sprawie, została ustalona w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, który zasadniczo nie był przez strony kwestionowany. W dalszej kolejności Sąd drugiej instancji uznał, że, wbrew twierdzeniom apelującego, nie wykazał on, aby wkład do spółki cywilnej nie pochodził z majątku wspólnego, lecz jego źródło znajdowało się w majątku osobistym uczestnika. Nadto, odnosnie do pozostałych zarzutów apelacji, to Sąd Okręgowy wskazał, że, jak wynika z akt sprawy (zaświadczenia bankowe), uczestnik na dzień ustania wspólności

majątkowej, tj. na dzień 13 czerwca 2006 r. posiadał szereg lokat i polis. Wierzytelności z tego tytułu, jak trafnie przyjął Sąd I instancji, weszły do majątku wspólnego podlegającemu podziałowi. Dla podziału majątku, decydujące znaczenie miał stan rachunków, polis i lokat w dacie ustania wspólności majątkowej, albowiem to on stanowi podstawę dokonania rozliczenia w sprawie o podział majątku wspólnego. Taki też stan został zasadnie uwzględniony przez Sąd I instancji. Sąd Okręgowy nie podzielił także zarzutu dotyczącego nierozliczenia nakładów uczestnika na majątek wspólny, tj. na nieruchomość położoną w J.. W tym przypadku, zdaniem Sądu Odwoławczego, należało mieć na uwadze, że to wyłącznie uczestnik wraz ze swoimi najbliższymi korzystał z tego majątku. On zatem winien ponosić koszty związane z jego użytkowaniem, zarówno te dotyczące danin publicznych, jak też niezbędnych remontów dla zachowania substancji nieruchomości.

Odnosząc się natomiast do zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Sąd II instancji przyjął, że w orzecznictwie uznaje się, iż zarzut ten może być usprawiedliwiony tylko w tych wyjątkowych okolicznościach, w których treść uzasadnienia orzeczenia sądu uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego. Jak zważył Sąd II instancji sytuacja taka nie miała miejsca w przypadku pisemnych motywów zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Postanowienie Sądu Okręgowego w T. zaskarżył w całości uczestnik postępowania T. G..

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie art. 398³ § 1 pkt 1) i 2) k.p.c.

Skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego, to jest art. 45 k.r.o. przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przez przyjęcie, że nieodpłatne zbycie przez byłego małżonka tzw. udziału spółkowego w spółce jawnej przed podziałem majątku dorobkowego, w dobrej wierze, na rzecz syna posiadającego odpowiednie wykształcenie i przygotowanie zawodowe, spowodowane niemożnością osobistej pracy ze względu na postępującą poważną chorobę, nie ma wpływu na rozliczenie wartości tego udziału w podziale majątku

wspólnego, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu winna prowadzić do wniosku, iż okoliczności te są podstawą do zaniechania rozliczenia udziału spółkowego w podziale majątku wspólnego;

Uczestnik postępowania zarzucił także naruszenie prawa procesowego, to jest art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., polegające na przyjęciu przez Sąd Okręgowy za własne ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego w S. w zakresie istnienia na datę ustania wspólności majątkowej małżeńskiej lokat w B. S.A. na łączną kwotę 173.656,58 zł bez merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji gdy wnioskodawca w apelacji kwestionował ustalenia Sądu I instancji w tym zakresie, co skutkowało tym, że zarzut apelacyjny nie został rozpoznany.

W konkluzji skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w T. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Wnioskodawczyni wnosiła o oddalenie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna częściowo zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że bezzasadny jest zarzut naruszenia prawa materialnego, to jest art. 45 k.r.o. Skarżący upatruje naruszenia powyższego przepisu w tym, że przed ustaniem wspólności majątkowej z wnioskodawczynią zbył zgodnie z prawem na rzecz swojego syna M. G. udział w spółce jawnej. W uzasadnieniu wskazał, że tylko uczestnikowi przysługiwało ius disponendi co do tego składnika, a nadto, że jego zbycie na rzecz M. G. umotywowane było zarówno stanem zdrowia uczestnika postępowania jak i kwalifikacjami nabywcy udziału do prowadzenia działalności gospodarczej w ramach spółki. Skarżący zgodził się z poglądami doktryny i judykatury, że w przypadku usprawiedliwionego wyzbycia się składników majątkowych wchodzących w skład majątku wspólnego (jeszcze przed ustaniem tej wspólności), składniki te nie mogą brać pod uwagę przy podziale majątku, natomiast w wypadku nieusprawiedliwionego zbycia, poszkodowanemu małżonkowi należy się odszkodowanie.

Jak ustaliły Sądy obu instancji, środki finansowe na wniesienie wkładu do spółki, której współnikiem był uczestnik postępowania, pochodziły z majątku wspólnego stron. Wierzytelność z tego tytułu podlega rozliczeniu pomiędzy małżonkami na zasadach określonych w art. 45 k.r.o. Niewątpliwie *ius disponendi* co do ogółu praw i obowiązków w spółce jawnej (prawa spółkowe) przysługiwało uczestnikowi postępowania, co wynika z art. 10 k.s.h. Nie ulega również wątpliwości, że udział w spółce jawnej zbyty został przez T. G. zgodnie z prawem, to jest zgodnie z regułami wyrażonymi w powołanym przepisie. Nie zwalniało to jednak uczestnika postępowania z rozliczenia się z wnioskodawczynią z nakładu poniesionego na ten udział z majątku wspólnego. Należy tutaj rozróżnić rozliczenia praw majątkowych w stosunkach wewnętrznych pomiędzy małżonkami od stosunków zewnętrznych, a więc w odniesieniu do spółki jawnej w związku z nabytym przez jednego z małżonków udziałem w spółce cywilnej następnie przekształconej w spółkę jawną. Wspólnikiem spółki cywilnej, a później spółki jawnej stał się tylko ten z małżonków, który wniósł wkład do spółki. Wkład ten niezależnie od pochodzenia środków prowadzących do jego nabycia przeszedł do łącznego majątku wspólników spółki cywilnej a później stał się odrębnym majątkiem spółki jawnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2012 r., II CSK 34/12, Lex nr 1619141). Stanowi on zatem nakład na majątek łączny wspólników lub majątek handlowej spółki osobowej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że do takiego wkładu należy w drodze analogii stosować art. 45 k.r.o., a zatem traktuje się wkład do handlowej spółki osobowej sfinansowany z majątku wspólnego małżonków jako nakład z majątku wspólnego na majątek odrębny małżonka będącego współnikiem spółki (tak Sąd Najwyższy w uchwałach z dnia 15 września 2004 r., III CZP 46/04, OSNC 2005/9/152; z dnia 13 marca 2008 r., III CZP 9/08, OSNC 2009/4/54 oraz w postanowieniach z dnia 17 czerwca 2010 r., III CSK 274/09, Lex nr 1619141 i z dnia 17 kwietnia 2013 r., I CSK 468/12, Lex nr 1353045). Wyliczenie wartości udziału spółkowego jako wyjściowej dla rozliczenia nakładu pomiędzy małżonkami następuje według reguł wskazanych w art. 65 k.s.h.

Zdaniem Sądu Najwyższego, okoliczność, że udział w spółce jawnej został zbyty przez T. G. na rzecz syna – M. G. nieodpłatnie, nie zwalnia uczestnika

postępowania od obowiązku zapłaty na rzecz wnioskodawczynie sumy odpowiadającej wartości przysługującego jej udziału w majątku wspólnym, to jest w nakładzie poniesionym z majątku wspólnego na udział w spółce cywilnej przekształconej następnie w spółkę jawną. Podniesione przez uczestnika postępowania okoliczności uzasadniające wyzbycie się przez niego udziału spółkowego, w żadnym razie nie wyjaśniają bowiem, dlaczego zbycie tego udziału nastąpiło nieodpłatnie. T. G. nie uzgodnił także z wnioskodawczynią, aby zbycie nastąpiło w formie darowizny. O ile zatem, samo przeniesienie udziału w spółce jawnej na rzecz M. G. nastąpiło zgodnie z prawem w stosunkach zewnętrznych, to zaniechanie przez uczestnika postępowania uzyskania ekwiwalentu za ten udział rzutuje na stosunki majątkowe wewnętrzne pomiędzy małżonkami. T. G., jednostronną decyzją pozbawił siebie i wnioskodawczynię ekwiwalentu za zbycie praw spółkowych, co uzasadnia obowiązek zapłaty przez niego odszkodowania w wysokości połowy wartości tego ekwiwalentu, jaki mógł być uzyskany, gdyby zbycie nastąpiło odpłatnie.

Z tych wszystkich przyczyn Sąd Najwyższy uznał zarzut naruszenia art. 45 k.r.o. za bezzasadny.

Uzasadniony okazał się natomiast zarzut naruszenia prawa procesowego w części dotyczącej art. 378 § 1, art. 382 oraz art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Przed wszystkim wskazać należy, że uzasadnienie sporządzone przez Sąd Okręgowy nie spełnia wymagań określonych w art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., w części odnoszącej się do wierzytelności w kwocie 173 656,58 zł z tytułu lokat w B., przez co zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (porównaj np. postanowienie SN z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 578/17, LEX nr 2497711 oraz wyrok SN z dnia 24 kwietnia 2018 r., V CSK 292/17, LEX nr 2641043). Zgodnie z art. 328 § 2 k.p.c., uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Powołany przepis doznaje pewnej modyfikacji w postępowaniu apelacyjnym z uwagi na jego

odpowiednie stosowanie w tym postępowaniu. Wskazać bowiem należy, że Sąd II instancji, w myśl art. 378 § 1 k.p.c. ma obowiązek ponownego rozpoznania sprawy w granicach apelacji, co oznacza nakaz wzięcia pod uwagę wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Granice apelacji wyznaczają ramy, w których sąd drugiej instancji powinien rozpoznać sprawę na skutek jej wniesienia. Określają je sformułowane w apelacji zarzuty i wnioski, które implikują zakres zaskarżenia, a w konsekwencji kognicję sądu apelacyjnego. Ponadto sąd drugiej instancji w ramach ustalonego stanu faktycznego stosuje z urzędu prawo materialne (por. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, Nr 6, poz. 55). Z tych względów, sąd drugiej instancji powinien odnieść się do wszystkich tych zdarzeń i zarzutów zgłoszonych w postępowaniu apelacyjnym, które mogły spowodować skutki materialno-prawne.

Następnie, w myśl art. 382 k.p.c., sąd II instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Uregulowanie to nakłada na sąd II instancji obowiązek dokonania ponownie własnych ustaleń, które mogą obejmować ustalenia sądu pierwszej instancji przyjęte za własne albo różnić się od tych już poczynionych, a następnie poddania ich ocenie pod kątem prawa materialnego. W sytuacji, gdy Sąd drugiej instancji nie uzupełnia postępowania dowodowego ani, po rozważeniu zarzutów apelacyjnych, nie znajduje podstaw do zakwestionowania oceny dowodów i ustaleń faktycznych orzeczenia Sądu pierwszej instancji, może te ustalenia przyjąć za podstawę faktyczną swojego rozstrzygnięcia. Wystarczające jest wówczas, by stanowisko to znalazło odzwierciedlenie w uzasadnieniu orzeczenia drugoinstancyjnego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2000 r., I CKN 356/98, LEX nr 50863 i z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 110/09, LEX nr 518138). Uzasadnienie sądu II instancji powinno jednak zawierać takie elementy, które ze względu na treść apelacji i na zakres rozpoznania są niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy. Powinno ono pozwolić na kontrolę rozstrzygnięcia, w szczególności przez możliwość prześledzenia wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia określonej treści.

Zdaniem Sądu Najwyższego, uzasadnienie zaskarżonego postanowienia nie zawiera elementów, pozwalających na dokonanie kontroli kasacyjnej.

Uczestnik postępowania podniósł w apelacji zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 233 par. 1 k.p.c. przez błędną ocenę dowodów w zakresie historii rachunków i lokat posiadanych przez T. G. w B. S.A., a w konsekwencji ustalenie, że do majątku wspólnego zainteresowanych wchodzi wierzytelność w kwocie 173 656,58 zł. W tym obszarze uczestnik postępowania sformułował także zarzut naruszenia art. 328 k.p.c. Rozpoznając powyższe zarzuty, Sąd Okręgowy ograniczył się do przyjęcia ustaleń poczynionych przez Sąd pierwszej instancji za własne oraz wskazania, że z „zalegających w aktach dokumentów, a to zaświadczeń z w/w Banków uczestnik na dzień ustania wspólności majątkowej, t.j. na dzień 13 czerwca 2006 r. posiadał szereg lokat polis”. W dalszym ciągu Sąd drugiej instancji przeszedł do oceny zachowania się T. G., mającego polegać na bezprawnym wydatkowaniu zgromadzonych środków. Sąd Okręgowy nie wyjaśnił natomiast konkretnie w jakimkolwiek stopniu, z jakich przyczyn uznał za Sądem I instancji, że w skład majątku wspólnego stron wchodziła istotnie kwota 173 656,58 zł. Sąd Rejonowy z kolei dokonał oceny materiału dowodowego w powyższym zakresie przez ogólnikowe odwołanie się do dokumentów złożonych do akt sprawy, to jest zaświadczenia z B. S.A. oraz historii rachunku. Zasadnie zarzucił skarżący, że z rozważań sądów obu instancji nie można wyczytać ani wydedukować, na podstawie jakich reguł wnioskowania i jakich dowodów sądy te doszły do wniosków końcowych. Sąd II instancji zaakceptował stanowisko Sądu Rejonowego, że Sąd ten dokładnie przeanalizował sporne operacje bankowe, ale analiza ta nie została przedstawiona w uzasadnieniu postanowienia Sądu Rejonowego i nie zajął się nią Sąd Okręgowy negując zasadność zarzutów apelacji.

Wprawdzie Sąd Najwyższy nie jest „sądem faktu” i nie dokonuje oceny materiału dowodowego (art. 398³ § 3 k.p.c.), ale nie oznacza to, że Sąd II instancji zwolniony był od wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia wyводу prowadzącego do końcowego ustalenia, że do majątku wspólnego byłych małżonków wchodzi wierzytelność w kwocie 173 656,58 zł. Sąd II instancji powinien powołać się na konkretne operacje bankowe, świadczące o wypłaceniu przez

uczestnika powyższej kwoty i dokonać oceny tych działań w kontekście twierdzeń T. G., że dysponował on kilkoma rachunkami i przenosił lokaty na różne rachunki, w zależności od oferowanego przez banki oprocentowania. Ani z uzasadnienia sądów obu instancji, ani też z dokumentacji złożonej do akt sprawy, wniosek przyjęty przez Sady obu instancji jasno nie wynika.

Powyższe uzasadniało uchylenie zaskarżonego postanowienia w części odnoszącej się do ustalenia składu majątku wspólnego stron co do środków zgromadzonych na rachunku w B. S.A. jak również w częściach integralnie związanych z tym rozstrzygnięciem, a dotyczących rozliczeń wzajemnych byłych małżonków.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., wobec zasadności części podstaw kasacyjnych, orzekł jak w sentencji.

jw